

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research

Sayı/Issue 11 (Haziran/June 2023), s. 737-751.
Geliş Tarihi-Received: 12.06.2023
Kabul Tarihi-Accepted: 27.06.2023
Araştırma Makalesi-Research Article
ISSN: 2687-5675
DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1313052

Türkçenin Yabancı Bir Dil Olarak Öğretiminde Yeni Bir Adım: Uluslararası İmam Hatip Liseleri ve Öğrencilerin Bu Okulları Tercih Nedenleri Üzerine Bir Araştırma

A New Step in Teaching Turkish as a Foreign Language: A Study on International Imam Hatip High Schools and Students' Reasons for Preferring These Schools

Sami BASKIN*
İsmail ERKMEN**

Öz

Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretiminin uzun bir geçmişi vardır. Ancak Türkiye’de bu alana yoğun bir ilginin gösterilmesi 1980’lerden sonraya denk gelir. SSCB’nin dağılması, Türkiye burslarının aktif olarak işletilmesi ve dünya genelinden soydaşların Türkiye’de okumaya teşvik edilmesi, Türkiye’nin uluslararası arenada görünürlüğünün artması, yakın coğrafyadaki siyasi ve sosyal olayların Türkiye’ye göçü tetikleme gibi faktörler gün geçtikçe Türkiye’ye gelen ve Türkçe öğrenmek isteyen kişilerin sayısını arttırmıştır. Bu ihtiyaca binaen zamanla ortaya çok sayıda Türkçe öğreten kurum ortaya çıkmıştır. Uluslararası İmam Hatip Liseleri hem hitap ettiği kişiler hem de sahip olduğu yasal statü bakımından diğer kurumlardan farklı bir yere sahiptir.

Bu çalışma, yakın geçmişte Türkiye’de Türkçeyi yabancı bir dil olarak öğreten kurumlar içinde Uluslararası İmam Hatip Liselerinin yerini tanımlanmak ve burada Türkçe öğrenen uluslararası öğrencilerin söz konusu okulları tercih etme nedenlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın verileri, birinci kısım için doküman incelemesi, ikinci kısım içinse görüşme yoluyla toplanmıştır. Görüşme, 2022-2023 yılında Tokat Uluslararası İmam Hatip Lisesinde eğitim gören ve görüşmeye katılmayı kabul eden öğrencilerle gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sonucunda ilki 2006 yılında kurulan Uluslararası İmam Hatip Liselerinin sayısının her geçen gün arttığı görülmüştür. Öğrenciler bu okulları; kendi dinlerini daha iyi öğrenmek, diploma geçerliliği elde etmek, iyi bir eğitim almak, meslek sahibi olmak gibi nedenlerle tercih etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimi, uluslararası imam hatip liseleri, uluslararası öğrenciler.

Abstract

Teaching Turkish as a foreign language has a long history. However, this field has been studied intensively in Türkiye beginning from the 1980s. The number of people wishing to learn Turkish and settle in Turkey has increased within time thanks to many factors such as the disintegration of the USSR, the activity of Türkiye scholarships, the encouragement of

* Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, e-posta: samibaskin@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4159-5480.

** Yüksek lisans öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, e-posta: iismail.erkmen60@gmail.com, ORCID: 0009-0003-7987-7349.

students from around the world to study in Türkiye, the increase of Türkiye's visibility in the international arena and the migrations to Türkiye from nearby countries because of political and social events of them. As a result of this fact, many Turkish-teaching institutions have emerged over time to meet the need. International Imam Hatip High Schools have a different place from other institutions in terms of both the people they address and the legal status they have.

This study aims to define the status of International Imam Hatip High Schools among institutions that teach Turkish as a foreign language in Türkiye and to determine the reasons why international students who learn Turkish prefer these schools. The data were collected by document analysis for the first part and by interview for the second part. The interview was held with students who were trained at Tokat International Imam Hatip High School in 2022-2023 academic year and volunteered to participate in the interview.

As a result of the research, it is evident that the number of International Imam Hatip High Schools, the first of which was established in 2006, is increasing day by day. Students prefer these schools for various reasons such as learning their religion better, obtaining diploma validity, getting a qualified education, and having a profession.

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language, international imam hatip high schools, international students.

Giriş

Cumhuriyet döneminde Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimi 1980'lere kadar kurumsallaşamamıştır. Türkiye'ye okumaya gelenler veya Türk vatandaşı oldukları halde ana dili başka (Arapça, Kürtçe vb.) olan kişiler, Türkçeyi ya özel hocalardan, kurumsal olmayan kurs merkezlerinde ya da okul ortamında süreç içerisinde kendi kendilerine öğreniyorlardı. 1984 yılına kadar Türkçeyi yabancı bir dil olarak öğretme amacıyla gerçekleşen bazı girişimler olsa da bu iş amacıyla kurulmuş resmî bir kurum bulunmamaktaydı. Ankara Üniversitesi TÖMER'in hayata geçmesi kurumsallaşma konusunda atılmış ilk adımdır (Köse ve Özsoy, 2020, s. 30). Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimi bu ilk adımdan sonra gün geçtikçe önem kazanmış ve yaygınlaşmıştır. Bunda Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), Türkiye Maarif Vakfı, Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye Diyanet Vakfı ve üniversitelerin bünyesindeki Türkçe öğretim merkezlerinin (TÖMER) faaliyetleri etkili olmuştur (İşcan, 2020, s. 121; Nurlu vd., 2021, s. 487). Son zamanlarda ülkemizde artan mültecilerin topluma entegrasyonunun tamamlanması ve kendi hayatlarını idame edebilmeleri için Mülteci Destekleme Derneği (MUDEM) gibi kurumlar, iş odaklı Türkçe öğretim kursları düzenleyerek mültecilerin hem dil hem de iş sorunlarının çözümüne yönelik projeler yürütmektedir. Özel kurslar, interaktif öğrenme ortamları, birebir özel dersler de Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimine alternatifler oluşturmaktadır. Bu çalışmanın odak noktası Uluslararası İmam Hatip Liseleri olduğundan sadece bu kurumla ilintili Türkçe öğretim faaliyetleri ele alınmış, diğer kurum ve kuruluşların çalışmalarına ise yer verilmemiştir. Uluslararası İmam Hatip Liseleri T.C. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlardır. Bu kurumun faaliyetlerini tanımlayabilmek için T.C. Millî Eğitim Bakanlığının Türkçe öğretimi için yaptıklarını tasvir etmek gerekir.

Türkçenin yurt içi ve yurt dışında yabancı bir dil olarak öğretimine yönelik artan ihtiyaçların karşılanmasında T.C. Millî Eğitim Bakanlığı önemli roller üstlenmektedir. Örneğin Bakanlık, yurt dışında Türkçenin öğretilmesi için 49 ülkede, 76 eğitim müşavirliği/ataşeliğine sahiptir (MEB Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü resmî web sitesi, 2023). Eğitim müşavirleri/ataşeleri Bakanlığın Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından tayin edilmektedir. Bu müşavirlik/ateşliklerde 1650 öğretmen ve 125 okutman/öğretim elemanı Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimine hizmet etmektedir. Bu öğretmenler, Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğü

aracılığıyla ve Bakanlıklar Arası Ortak Kültür Komisyonu (BAOK) kararıyla beş yıl süreyle görevlendirilmekte ve gittikleri yerlerin devlet okullarında, Türk dernek okullarında veya Türkiye Maarif Vakfına bağlı olarak açılan okullarda ya da ikili anlaşmalar çerçevesinde Yunus Emre Enstitülerinde veya üniversitelerde görev yapmaktadır. Okutman/öğretim elemanları ise daha çok üniversitelerde veya dil öğretim merkezlerinde çalışmaktadır.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimine yurt dışında katkı sağladığı gibi yurt içinde de çok sayıda proje yürüterek destek olmaktadır. Özellikle üniversite öncesi çağdaki kişilerin veya herhangi bir örgün eğitime girememişlerin Türkçe öğrenmesi genellikle Bakanlık faaliyetleri ile gerçekleşmektedir. Bakanlığın bu alanda paydaşı olduğu ilk büyük faaliyet Büyük Öğrenci Projesi'dir (Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Topluluklarından Öğrenci Getirme Projesi). 1991 yılında Sovyet Rusya'sının dağılması ile onun sınırları içinde yaşayan ya da etkisinde kalan Türk topluluklarının yeni düzen içerisinde desteklenmesi, ortak değerler doğrultusunda kaynaşmanın tesis edilmesi ve onların eğitim düzeylerini arttırarak yetişmiş insan gücü ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olunması amacıyla Türkiye tarafından Büyük Öğrenci Projesi başlatılmıştır. Bu proje aynı zamanda Türkiye dostu bir nesil yetiştirmek ve Türk dünyası ile bir kardeşlik dostluk köprüsü kurmak gibi amaçlara da sahiptir. Büyük Öğrenci Projesinin T.C. Millî Eğitim Bakanlığı dışındaki paydaşları T.C. Dışişleri Bakanlığı, T.C. İçişleri Bakanlığı ve Yükseköğretim Kuruludur. Bütün bu kurumların organizasyonu ile 2922 sayılı Kanun çerçevesinde 1992-1993 eğitim-öğretim yılında ilk öğrenciler Türkiye'ye getirilmiştir. Projenin başladığı 1992-1993 öğretim yılında bu ülke ve topluluklardan 3000'i ortaöğretim öğrencisi ve 7000'i yükseköğrenim öğrencisi olmak üzere toplam 10.000 öğrenci devlet burslusu olarak ülkemize getirilmişlerdir. Bunlar Türk ve akraba topluluklarının bulunduğu Afganistan, Altay, Arnavutluk, Azerbaycan, Başkurdistan, Bosna-Hersek, Çuvaşistan, Dağıstan, Gürcistan, Hırvatistan, Karadağ, Kazakistan, Kosova, Litvanya, Makedonya, Moğolistan, Moldova, Polonya, Romanya, Tacikistan, Tataristan, Tuva, Türkmenistan, Ukrayna gibi 57 ülke ve topluluktan gelmiştir (Dok, 2009).

T.C. Millî Eğitim Bakanlığının Türkçeyi yabancı bir dil olarak öğretme faaliyetleri 2000'li yıllarda artarak devam etmiştir. Bunda çevredeki ülkelerde gelişen sosyal ve siyasi olayların etkisi büyüktür. Özellikle Suriye'de meydana gelen iç karışıklıktan kaçıp Türkiye'ye sığınan göçmenlerin ihtiyaçları, bakanlığın uhdesinde pek çok Türkçe öğretim projesinin geliştirilmesini zorunlu kılmıştır. Örneğin Suriyeli Yetişkinler İçin Dil Eğitimi Projesi, MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü bünyesinde yürütülmektedir. Bakanlık bu projeyi, Suriye Krizine Yanıt Olarak Türkiye'de Dayanıklılık Projesi (TDP) kapsamında toplam 10 ilde (Adana, Bursa, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Kilis, Konya, Mersin ve Şanlıurfa) bulunan Halk Eğitimi Merkezleri (HEM) aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Finansmanı Avrupa Birliği olan bu projeye Türkiye'de yaşayan 18 yaşından büyük Suriyelilerin dil bariyerini aşarak ekonomik, sosyal ve kültürel hayata katılımlarının kolaylaştırılması hedeflenmektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı resmî web sayfası, 2023).

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Çıracılık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı taşra birimi olan Halk Eğitimi Merkezleri, okul çağında olup okula devam etmeyen veya okula gitse de başta dil olmak üzere akademik desteğe ihtiyaç duyan çocukların (MEB verilerine göre bu çocukların sayısı 400'in üzerindedir.) eğitim olanaklarına kavuşturulması için Hızlandırılmış Eğitim Projesi'ni (HEP) geliştirmiştir. Hızlandırılmış Eğitim Projesi'nde çocuğun temel okuma-yazma ve sayısal beceriler (OYS) ile Türkçe gibi birbirinden farklı derslerle desteklenmesi amaçlanmaktadır. Türk Kızılay'ın ve

UNICEF'in desteğiyle yürütülen bu program, çocukların ve ergenlerin kaybettikleri okul yıllarını telafi etmeyi (UNICEF resmî web sayfası, 2023) hedeflemektedir.

Türkiye'de Geçici Koruma Kapsamında Olan Suriyelilerin Türkçe Dil Eğitimi ve Mesleki Eğitime Erişimlerinin Arttırılması Projesi, A2 düzeyinde Türkçe dil bilgisine sahip olmadığı için mesleki eğitime erişimde zorluk çeken bireylerin sorunlarını çözmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu proje ile mesleki eğitim merkezlerine kayıta istenen A2 düzeyinde Türkçe dil sertifikası zorunluluğu kaldırılmış ve bu belgeye sahip olmayanlara mesleki eğitimlerinin ilk yılında Türkçe öğretimi gerçekleştirilmiştir. Bu öğretimle, kayıttan sonraki ilk yılda A2 dil belgesi alabilenler mesleki eğitime devam etmişlerdir (T.C. Millî Eğitim Bakanlığı resmî web sayfası, 2023). Söz konusu eğitim T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ile BM Mülteciler Yüksek Komiserliği iş birliği ile ortaya çıkmıştır.

2011'de başlayan ve günümüze kadar etkileri süren Suriye iç savaşı nedeniyle ülkemize göç eden yaklaşık 4 milyon mültecinin önemli bir kısmını okul çağındaki çocuklar oluşturmaktadır. Bu çocukların birçok ihtiyacını karşılayan Türkiye, onların sosyal ve kültürel uyumlarının tamamlanması ve akranları ile birlikte eğitim alabilmeleri için 2016 yılında Avrupa Birliği destekli PİKTES (Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi) projesine başlamıştır. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünün yürüttüğü bu projenin ilk fazı 2018 yılında tamamlanmış ve ikinci fazı da PİKTES+ (Türk Eğitim Sisteminde Çocuklar İçin Kapsayıcı Eğitimin Desteklenmesi Projesi) ismiyle daha kapsamlı bir şekilde devam ettirilmiştir. 2023 yılı itibariyle yabancı nüfus yoğunluğu yüksek 29 proje ilinde yabancı çocuklar için örgün eğitim sisteminde (okul öncesi eğitimden ortaöğretim sonuna) kayıt, okula devamlılık ve bir üst kademeye geçişi arttırma amacıyla proje devam ettirmektedir (PİKTES resmî web sayfası, 2023). Bu yüzden PİKTES Projesi, maliyeti Avrupa Birliği tarafından karşılanan, Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretiminin başlamasını sağlayan sistemli ve uzun soluklu bir faaliyet (Gültekin, 2020, s. 8) olmuştur.

Okul çağındaki çocuklara Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimi konusunda T.C. Millî Eğitim Bakanlığının attığı önemli adımlardan birisi de Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesinin kurulmasıdır. Bakanlığın Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı olan bu okullar, Müslüman nüfusun yaşadığı ülkelerle kültürel birliktelik oluşturmak ve farklı coğrafyalardaki birikimi bir araya getirmek amacıyla kurulmuştur (UAIHL, 2021: 1).

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışma, Uluslararası İmam Hatip Liselerinin varlığını ve burada öğrenim gören öğrencilerin bu okulları tercih etme nedenlerinin ne olduğunu ortaya çıkarmak üzere yapılmıştır. Yani bir durum tespiti söz konusudur. Bu yüzden nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Bu araştırma türü; belirli bir bireyin, toplumun, olayın, kurumun ya da sistemin gerçek yaşamdaki karmaşıklığını veya benzersizliğini çoklu bir perspektiften inceler (Simons, 2009). Bu tür incelemelerde "Neden?", "Niçin?", "Nasıl?" gibi sorulara yanıt aranır (Ceylan Çapar & Ceylan, 2022, s. 297).

Katılımcılar

Bu araştırmanın ikinci problem cümlesine yönelik veriler, 2022-2023 yılında Tokat Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesini tercih eden öğrencilerden görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Görüşmeye Mısır, Suriye, Kırgızistan, Sri Lanka, Türkmenistan, Gambiya,

Rusya (Çeçen), İran, Endonezya, Kenya, Togo ve Tanzanya'dan Türkiye'ye eğitim almak amacıyla gelmiş 15 öğrenci katılmayı gönüllü olarak kabul etmiştir. Bu grup, sahip oldukları nitelikler bakımından araştırmaya dahil edilmiştir. Bu yüzden katılımcılar amaçlı örnekleme yoluyla seçilmiştir. Çünkü çalışma grubu, sayıca azdır ve benzer özelliklere (homojen bir popülasyon) sahiptir.

Araştırmada katılımcı isimleri kodlanmıştır. Katılımcılardan etik kurallar gereği çalışmaya dahil olmak için "rıza beyanı" alınmıştır. Çalışmaya sadece gönüllü olarak katılmayı kabul edenlerden veri toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Çalışma, iki temel probleme odaklanmıştır. Birincisi Uluslararası İmam Hatip Liselerinin varlığını tanımlamakla ilgilidir. İkincisi ise burada öğrenim gören öğrencilerin bu okulları tercih etme ve Türkçe öğrenme nedenlerini ortaya çıkarmak içindir. Bu yüzden birden fazla veri toplama aracı kullanılmıştır.

Birinci problem için veriler doküman analizleri ile toplanmıştır. Uluslararası İmam Hatip Liselerinin varlığına yönelik var olan belgeler taranmış, içerikleri incelenmiş ve belirli bir akademik düzen içinde bu okulların geçmişi, sayıları, nitelikleri ve Türkçeyi yabancı bir il olarak öğretmeleri anlatılmıştır. İkinci problem için veriler görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır.

Görüşme, bir nitel araştırma veri toplama aracıdır. Çalışmaya veri sağlamak için çalışma grubuna araştırmacı tarafından yöneltilen sistematik ve araştırma hedeflerine göre hazırlanmış sorular ile bunlara verilmiş cevaplardır. Görüşme; yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış olarak üç türe sahiptir (Kabir, 2016). Bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme tercih edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmede genellikle sorular açık uçlu olup belirli bir sırada ve şekilde sorulur. Fakat araştırmacıya gerektiğinde ek soru sorma olanağı da sağlar. Böylelikle araştırmacı güvenilir, nitelikli ve derinlemesine veri elde edebilir (Bernard, 1988).

Bu çalışma için hazırlanan görüşme, iki bölüme sahiptir. Birinci bölümde araştırmacı ve katılımcı arasında olumlu bir etkileşim oluşması için hazırlanmış sorular vardır. İkinci bölümde ise araştırma konusuna ilişkin toplam 3 soruya yer verilmiştir. Bunlar:

- Türkiye'ye gelmeden önce bu ülkeden nasıl haberdar oldunuz?
- Türkçeyi yabancı bir dil olarak neden öğreniyorsunuz? Türkçe öğrenmek size neler kazandıracak?
- Uluslararası İmam Hatip Liselerini neden tercih ettiniz?

Bulgular

1. Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesi:

2006 yılında Müslümanların yaşadığı ülkelerdeki din görevlisi ve din eğitimi personelinin yetiştirilmesine katkı sağlamak, yükseköğrenim öncesinde din eğitimi almak isteyen öğrencilere destek vermek amacıyla (UAIHL, 2021, s. 1) T.C. Millî Eğitim Bakanlığının bünyesinde ve Din Öğretimi Genel Müdürlüğü idaresi altında Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesi kurulmuştur. Bu lisenin ilk örneği Kayseri'de 2006 yılında yurt dışından öğrenci kabulüne başlamıştır. 2023 yılı itibariyle 17 Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesi eğitim-öğretim yapmaktadır. Bunları kuruluş yılları itibariyle şöyle sıralamak mümkündür (Tablo: 1):

Tablo 1. Türkiye’de faaliyette olan Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesi statüsündeki okullar

Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liseleri				
Sıra No	İli	İlçesi	Okul Adı	Kuruluş Yılı
1	Kayseri	Kocasinan	Uluslararası Şehit Ömer Halisdemir AİHL	2006
2	İstanbul	Fatih	Uluslararası Fatih Sultan Mehmet AİHL	2011
3	Konya	Selçuklu	Uluslararası Mevlana AİHL	2012
4	İstanbul	Pendik	Uluslararası Pendik Kız AİHL	2015
5	Bursa	Osmangazi	Uluslararası Murat Hüdavendigâr AİHL	2016
6	Eskişehir	Tepebaşı	Uluslararası Cevat Ülger AİHL	2016
7	İstanbul	Bayrampaşa	Uluslararası Kaptan Ahmet Erdoğan AİHL	2016
8	Sivas	Merkez	Uluslararası Şehit M. Murat Ertekin AİHL	2016
9	Ankara	Gölbaşı	Uluslararası Millî İrade Kız AİHL	2017
10	Ankara	Yenimahalle	Uluslararası Prof. Dr. Muhammed Hamidullah AİHL	2017
11	İstanbul	Bahçelievler	Uluslararası Şehit Mehmet Karaaslan Kız AİHL	2017
12	İzmir	Seferihisar	Uluslararası Seferihisar İMKB AİHL	2017
13	Tekirdağ	Süleymanpaşa	Uluslararası Şehit Münür Alkan AİHL	2017
14	Mersin	Tarsus	Uluslararası Ashabı Kehf AİHL	2020
15	Tokat	Merkez	Uluslararası Tokat AİHL	2020
16	Hatay	Reyhanlı	Uluslararası Ebu Ubeyde AİHL	2021
17	Gaziantep	Şahinbey	Uluslararası Gaziantep AİHL	2021

Kaynak: https://religiouseducation.meb.gov.tr/?page_id=296&lang=tr (Erişim tarihi: 14.03.2023)

Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesi statüsündeki okullar, her yıl internet vasıtasıyla duyuruya çıkmakta ve yurt dışındaki öğrencileri Türkiye’de okumaya davet etmektedir. Başvurular alındıktan sonra Türkiye’den sınav komisyonları gönderilmektedir. Bu komisyonlar, akademik başarı (%80) ve dinî bilgi (%20) biçiminde hazırlanan sınavları uygulayarak (yazılı ve sözlü) öğrenci kabullerini gerçekleştirmektedir. Her sene uygulanan yazılı ve sözlü sınavlar sonucunda ülke kontenjanları da göz önünde bulundurularak başarılı olan 100 kadar farklı ülkeden öğrenci, Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liselerinde eğitim görmeye hak kazanmaktadır (UAİHL, 2021, s. 11). Türkiye Diyanet Vakfı (TDV), Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesini tercih edecek çocuklara burs vererek T.C. Millî Eğitim Bakanlığının bu faaliyetini desteklemektedir. Bu bursun şartları söz konusu okullarda okuyan öğrencileri tanımlamak için iyi bir çerçeve çizmektedir. Bu bursa başvurmanın şartları şunlardır:

1. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmamak,
2. Çifte vatandaş olmamak veya ebeveynleri itibariyle Türkiye kökenli olmamak,
3. 01.01.2006’ dan sonra doğmuş olmak,
4. Bekâr olmak (evli olmamak),

5. Kendi ülkesinde Türkiye’de 8. Sınıf düzeyine denk bir eğitim öğretim kurumundan 100 tam puan üzerinden 70 puan ve üzeri bir puanla mezun olmak veya ilgili yılın temmuz ayında mezun olabilecek durumda olmak,
6. Ülkelerindeki öğrenimleri süresince disiplin cezası almamış ve hüküm giymemiş olmak,
7. İlköğretimden sonra öğrenimine iki yıldan fazla ara vermemiş olmak,
8. Temel Eğitimi (lise öncesi) Türkiye’de bitirmemiş olmak,
9. Sağlık yönünden Türkiye’de öğrenim görmesine engel bir sağlık sorunu olmamak,
10. Ailesi Türkiye’de ikamet etmiyor olmak,
11. Sığınmacı veya mülteci olmamak veya ailesi ile birlikte Türkiye’de ikamet etmemek,
12. Vatandaşı olduğu ülkede ikamet etmek (TDV, 2022, s. 18).

Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesi statüsündeki okullarda eğitim dili Türkçedir. Yurt dışından gelen öğrencilerin eğitim-öğretime tam olarak hazırlanabilmeleri için eğitim dili olan Türkçeyi, kendilerine tanınan süre içinde okuma, yazma, konuşma ve anlama becerileri bakımından yeterli düzeyde (B1) öğrenmeleri gerekir (UAIHL, 2017, s. 48). Bunun sağlanması için öğrencilere 9. sınıfın birinci döneminde yoğun bir Türkçe öğretimi programı uygulanır. Öğrenciler bu eğitimi başarıyla tamamladıktan sonra diğer dersler Türkçe olarak sürdürülür (UAIHL, 2021, s. 14). 9. sınıfın birinci dönemindeki yoğun Türkçe öğretimini haftalık ders çizelgesinde (Tablo 2) görmek mümkündür:

Tablo 2: Haftalık Ortak Dersler Çizelgesi (DÖGM, 2021, s. 22)

ULUSLARARASI ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ (YURT DIŞINDAN GELEN ÖĞRENCİLER İÇİN) (2018-2019 Eğitim Öğretim Yılından itibaren tüm sınıf düzeylerinde uygulanacaktır.)						
DERSLER		9. SINIF		10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
		I. Yarıyıl	II. Yarıyıl			
ORTAK DERSLER	Türkçe	26	4	-	-	-
	Türk Dili ve Edebiyatı	-	5	5	5	5
	Tarih	-	2	2	2	-
	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük		-	-	-	2
	Coğrafya	-	2	2	-	-
	Matematik	-	5	6	-	-
	Fizik	-	2	2	-	-
	Kimya	-	2	2	-	-
	Biyoloji	-	2	2	-	-
	Felsefe	-	-	2	2	-
	Yabancı Dil	-	4	2	2	2
	Beden Eğitimi/ Görsel Sanatlar/Müzik	3	2	1	1	1
	Sağlık Bilgisi ve Trafik Kültürü	-	1	-	-	-
	Arapça	4	3	4	-	-
TOPLAM		33	34	30	12	10

Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesi statüsündeki okullarda bu ortak derslere mesleki dersler de eklenerek haftalık ders sayısı 40'a tamamlanır. Tablo 2'de görüldüğü gibi Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimi temel amaç olmasa da (diğer derslerin işlenmesi için bir araçtır) 9. sınıfın birinci dönemindeki haftalık 26 saatlik öğretim ve 4 yıllık eğitim-öğretim süresinde derslerin Türkçe işlenmesi öğrencilere "Türkçeyi en kısa zamanda ve en etkili şekilde öğrenme için tabii bir ortam" (DÖGM, 2020, s. 9) haline gelir.

Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesi statüsündeki okullar sadece öğrencilere Türkçeyi öğretmesi açısından değil, aynı zamanda Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimi konusunda destek eğitimine ihtiyaç duyan öğretmenlerin yetiştirilmesi, Türkçe öğretiminde kullanılacak materyallerin hazırlanması, Türkçe öğretim programının uygulanması ve okullar arasında eşgüdümün sağlanması bakımından önemlidir. Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimi konusunda destek eğitimine ihtiyaç duyan öğretmenler Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne başvurarak konu ile ilgili seminer alabilirler. Ayrıca Türkçe öğretiminde kullanılacak materyallerin okullarca müştereken belirlenmesi ve milli-manevi değerlerimize uygun hazırlanması, Türkçenin aktif kullanımı için ortamlar oluşturulması, özgün çalışmalar yapan öğretmenlerin ödüllendirilmesi dil öğretimi açısından değerlidir.

Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesi statüsündeki okullardan mezun olanların Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarına yerleşmeleri ve üniversiteyi bitirdikten sonra ülkelerine dönerek kendi haklarına katkı sunmaları projenin tamamlayıcı unsurudur. (DÖGM, 2021, s. 26-27). Bu okulların sayısının her geçen gün artırılarak daha çok öğrenciye hitap etmesi ve Türkçenin daha geniş kitlelere öğretilmesi sağlanmalıdır.

2. Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesi Statüsündeki Okulların Tercih Nedenleri

Bu nedenlerin tespit edilmesi için 2020 yılında kurulan ve 2022-2023 yılında ilk öğrencileri ile faaliyete geçen Tokat Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesini tercih eden öğrencilerle görüşme yapılmıştır. Görüşmeye Mısır, Suriye, Kırgızistan, Sri Lanka, Türkmenistan, Gambiya, Rusya (Çeçen), İran, Endonezya, Kenya, Togo ve Tanzanya'dan Türkiye'ye eğitim almak amacıyla gelmiş 15 öğrenci katılmayı gönüllü olarak kabul etmiştir. 2022-2023 yılı için okula gelmek için başvuruda bulunan 20 öğrencinin sadece 16'sı kaydını tamamlamış, 4'ü ise kayıt yaptırmamıştır. Görüşmeye gönüllü olarak katılan 15 öğrenciye kendi dillerinde şu sorular sorulmuştur:

- Türkiye'ye gelmeden önce bu ülkeden nasıl haberdar oldunuz?
- Türkçeyi yabancı bir dil olarak neden öğreniyorsunuz? Türkçe öğrenmek size neler kazandıracak?
- Uluslararası İmam Hatip Liselerini neden tercih ettiniz?

Öğrencilerin cevapları bir metin haline getirilmiş ve içerik analizi ile öğrencilerin Uluslararası İmam Hatip Lisesi'nde bulunma nedenleri belirlenmiştir. Bu yöntem, sosyal bilimlerde sıkça başvurulan, bir metin üzerinde yer alan bazı sözcüklerin bir dizi kurala bağlı kodlamalarla özetlendiği ve çıkarımlar yapıldığı sistematik bir süreçtir. Araştırmacılar bu yolla katılımcıların verdiği yanıtlara ilişkin çıkarımlarda bulunmaya çalışır (Büyüköztürk, 2016, s. 250-251). İçerik analizinde asıl amaç katılımcılardan elde edilen ham verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu analiz yönteminde benzer olan veriler belirli kavramlar ve temalar etrafında toplanır ve okuyucunun anlayabileceği şekilde sınıflandırılır (Çepni, 2009, s. 185).

Görüşmeye katılan öğrencilerin verdiği cevaplar analiz edildiğinde öğrencilerin Türkiye hakkında şu yollarla bilgi sahibi olduğu tespit edilmiştir. (Tablo: 3)

Tablo 3. Öğrencilerin Türkiye Hakkında Bilgi Sahibi Olma Yolları

Kodlar	Kategoriler	Temalar
Daha önce gelmişim (2)	Tecrübelerinden	
Öğretmenlerimden (3)		Türkiye Hakkında Bilgi Sahibi Olma Yolları
Arkadaşlarımdan (6)	Çevresinden	
Ailemden (9)		
İnternette (6)		
Haberlerden (2)	Teknolojiyi kullanarak	

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların görüşlerinin bir tema, üç kategori ve altı koddan oluştuğu görülür. Öğrenciler Türkiye'yi tecrübelerinden (deneyimlerinden), çevrelerinden veya teknolojiyi kullanarak öğrenmişlerdir. Söz konusu sonuçlara öğrencilerin şu cevaplarından ulaşılmıştır:

Tablo 4. "Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye hakkında bilgilere nereden ulaştınız?" sorusuna verdiği cevapların dağılımı

Kodlar	K 1	K 2	K 3	K 4	K 5	K 6	K 7	K 8	K 9	K 10	K 11	K 12	K 13	K 14	K 15
Daha önce gelmişim					X										X
Öğretmenlerimden								X			X	X			
Arkadaşlarımdan	X			X				X	X	X				X	
Ailemden veya akrabalarımdan	X	X	X	X	X	X	X				X				X
İnternette	X	X					X			X		X	X		
Haberlerden			X									X			

Tablo 3 ve Tablo 4 öğrencilere ulaşmanın en etkili yolunun aile ve çevreye ulaşmak olduğunu göstermektedir. Yine internet reklamları, duyurular ve haberler öğrencilere bilgi aktarmak için etkilidir.

Daha önceki deneyimlerinden Türkiye'yi tanıdığını bildiren K5 bu durumu, "Daha önce Türkiye'ye geldim. Türkiye'de çok fazla akrabam var. Savaş sebebiyle buraya gelip yerleşen çok fazla insan var çevremde. Onlardan dolayı Türkiye hakkında bilgim var." sözleriyle dile getirmiştir.

Öğretmenlerimden Türkiye hakkında bilgi edindim diyen K8 süreci şöyle tanımlamıştır: "Rusya'da Çeçenlerin okuduğu bir okulda okuyordum. Öğretmenim bize Türkiye hakkında bilgi verdi. Daha iyi koşullarda eğitim alabileceğimizi söyledi. Sonra ailemle bu durumu paylaştım. Onlar da onay verince internette Türkiye'yi araştırmaya başladım. Video izleyerek Türkçe öğrenmeye çalıştım. Türk örf ve adetlerine baktım, yemekleri araştırdım. Nihayetinde buraya geldim."

Arkadaşların ülke ve okul seçimine nasıl tesir ettiğini örnekleyen K10, “Türkiye’de arkadaşlarım var. Onlar bana burayı övdüler. Ben de internetten araştırma yaptım.” diyerek yakın çevrenin önemi belgelemiştir.

Yakın çevre unsurlarından en etkili olanı aile ve akrabalarıdır. K-11, “Kuzenim burada tıp okuyor. Liseyi de burada okudu. Ondan bilgi aldım. Kuzenimin öğretmeni Türkçe tercümanı. O da onun yönlendirmesiyle buraya gelmiş ve Türkçe öğrenmiş. Kuzenimle konuşmadan önce sadece Müslüman bir ülke olduğunu biliyordum, okullarda Kur’an öğretildiğini biliyordum.” sözleri ile söz konusu etkiyi izah etmiştir.

Günümüz teknolojilerinin (internet, TV vb.) duyuru ve tanıtım bakımından etkisine güzel örneklerden biri K12 tarafından şöyle verilmiştir: “Türkiye hakkında internet ve haberlerden bilgi alıyordum. Türkiye başkanını tanıyorum. Kur’an öğretmenim Türkiye’ye gelmemi ve burada dini eğitim almamı önerdi.”

“Türkçeyi yabancı bir dil olarak neden öğreniyorsunuz? Türkçe öğrenmek size neler kazandıracak?” sorusuna öğrencilerin yanıtları şöyle olmuştur (Tablo 5):

Tablo 5. Öğrencilerin Türkçe öğrenme nedenleri (Türkçe öğrenme motivasyonları)

Asimile olmayı engelleme (3)	Sosyo-kültürel	
Din Öğrenme (4)	İnanç	
Diploma geçerliliği (2)		Türkçe Öğrenme Motivasyonları
Meslek sahibi olma (9)	Eğitim	
İyi bir eğitim alma fırsatı (15)		

Tokat Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesinde eğitim gören tüm öğrenciler Türkçe öğrenmenin onlara iyi bir eğitimin kapısını aralayacağını düşünmektedir. Ayrıca meslek sahibi olmanın da Türkçe öğrenmekten geçtiğine inanların sayısı oldukça fazladır. Türkçe öğrenme motivasyonları teması çerçevesinde sosyo-kültürel, inanç ve eğitim kategorilerinin oluşmasına neden olan öğrenci cevaplarının dağılımı şu şekildedir:

Tablo 6. “Türkçeyi yabancı bir dil olarak neden öğreniyorsunuz? Türkçe öğrenmek size neler kazandıracak?” Sorusuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Dağılımı

Kodlar	K 1	K 2	K 3	K 4	K 5	K 6	K 7	K 8	K 9	K 10	K 11	K 12	K 13	K 14	K 15
Asimile olmayı engelleme			X				X	X							
Din öğrenme		X	X				X	X							
Diploma geçerliliği													X	X	
Meslek sahibi olma				X		X	X	X	X	X	X	X	X		
İyi bir eğitim alma fırsatı	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Tablo 6’deki cevaplara bakıldığında denilebilir ki Türkiye’nin bir iyi eğitim fırsatı sunması Türkçe öğrenimini özendirilmektedir. Bu durumu K-14 şöyle dile getirmiştir: “Türkiye’de iş imkânları iyi, eğitim iyi. Bu sebeple Türkiye’de eğitim görmek istedim. Tabii eğitim

görebilmem için Türkçeyi öğrenmem gerekiyor. Kendi ülkemde eğitim ve hayat şartları ne yazık ki pek iyi değil.”

Türkçe öğrenmenin ve Türkiye’de eğitim almanın asimile olmayı engellediğini belirten öğrencilerden K3 kendi durumunu şöyle açıklamıştır: “Rus baskısı çok fazla. Hem dilimiz üzerinde hem de dinimiz üzerinde. Asimile olmak istemiyorum. Hem dilimi hem de dinimi rahatça ve en güzel şartlarda öğrenebileceğim yer Türkiye olduğu için Türkiye’ye gelip burada eğitim almak istedim. Eğitim aldıktan sonra ülkeme dönüp kendi insanlarıma hizmet etmek istiyorum. Aileme ve çevreme de örnek olmak, bildiklerimle yardımcı olmak istiyorum.”

Diploma geçerliliği Türkiye’de eğitim almanın bir başka nedenidir. Uluslararası geçerliliği olan bir diplomaya sahip olmak isteyenler Türkiye’yi tercih edebilirler. Bunun örneklerinden biri olan K13 durumunu şöyle anlatmıştır: “Benim ülkemde eğitim gördüğüm kurumun verdiği diploma her ülkede geçerli değil. Ama buradan alacağım diplomanın her yerde geçerli olacağını biliyorum. Türkiye güçlü ve tanınan bir ülke. Böyle bir ülkede yaşamak ve eğitim almak istiyorsanız dilini de öğrenmeniz gerekir diye düşünüyorum.”

Meslek sahibi olmanın yolu iyi bir eğitimden geçmektedir. Bu yüzden Türkiye’ye gelenlerin sayısı azımsanmayacak kadar çoktur. Bunun örneklerinden biri olan K14, “Türkiye’de iş imkânları iyi, eğitim iyi. Bu sebeple Türkiye’de eğitim görmek istedim. Tabii eğitim görebilmem için Türkçeyi öğrenmem gerekiyor. Kendi ülkemde eğitim ve hayat şartları ne yazık ki pek iyi değil.” sözleri ile kendi ülkesiyle Türkiye’yi mukayese etmiş ve Türkiye’yi tercih etmiştir.

“Uluslararası İmam Hatip Liselerini neden tercih ettiniz?” sorusuna öğrenciler Türkiye’yi tercih etme ve Türkçe öğrenme nedenleri paralelinde cevaplamışlardır. Bu doğrultuda şu kodlar ve kategoriler ortaya çıkmıştır (Tablo 7)

Tablo 7. Öğrencilerin Uluslararası İmam Hatip Liselerini Tercih Etme Nedenleri

Asimile olmayı engelleme (3)	Sosyo-kültürel	Uluslararası İmam Hatip Liselerinin tercih edilme nedeni
Din Öğrenme (4)	İnanç	
İyi bir eğitim alma fırsatı (15)	Eğitim kalitesi	
Burs imkanları (1)		

Tablo 7 öğrencilerin neden Uluslararası İmam Hatip Liselerini tercih ettiklerini açıkça göstermektedir. Bu okullarda verilen eğitimin kalitesine uluslararası öğrenciler mütemadiyen güvenmektedir. Bunun yanında dini eğitim alma veya kendi kültürel varlığını muhafaza etme isteğinde olanların bu okulları tercih ettiği söylenebilir. “Uluslararası İmam Hatip Liselerini neden tercih ettiniz?” sorusuna öğrenciler verdiği cevapların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 8. “Uluslararası İmam Hatip Liselerini neden tercih ettiniz?” Sorusuna Öğrencilerin Verdiği Cevapların Dağılımı

Kodlar	K 1	K 2	K 3	K 4	K 5	K 6	K 7	K 8	K 9	K 10	K 11	K 12	K 13	K 14	K 15
Asimile olmayı engelleme			X				X	X							
İyi bir eğitim alma fırsatı	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Burs imkanlarının iyi				X											

olması				
Din öğrenme	X	X	X	X

Tablo 7 ve Tablo 8 Uluslararası İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin beklentilerini açıkça göstermektedir. Onlar iyi bir eğitim almak, dinlerini iyi öğrenmek ve kültürlerini muhafaza edecek fırsatları yakalamak istemektedir. Öğrenciler bu beklentilerini şöyle dile getirmişlerdir:

K4: *“Ailemin maddi durumu iyi değil. Bu sebeple iyi bir meslek edinmem ve ekonomik açıdan aileme destek olmam gerekiyor. Bu sebeple Müslüman olan ve ekonomik şartları, eğitim şartları iyi olan Türkiye’ye gelmek istedim. Bundan dolayı Türkçe öğreniyorum ve bu okuldayım.”*

K7: *“Kuzenlerim buradaki eğitim kalitesinin çok iyi olduğunu ve iş imkânı bulabileceğimi söylediler. Ayrıca benim için asıl önemli olan dinimi Rus baskısı olmadan daha rahat öğrenebileceğim bir ülke Türkiye. İyi bir iş bulabileceğim ve dinimi öğrenebileceğim bir ülke ve okul olduğu için buraya geldim.”*

K8: *“Hem dilimiz hem de dinimiz üzerinde Rus baskısı çok fazla. Ben dinimi daha iyi öğrenmek istiyorum. Daha iyi eğitim almak istiyorum. Hem dinimi öğrenebileceğim Müslüman bir ülke olduğu için hem de daha iyi eğitim alabileceğim bir ülke olduğu için Türkiye’de eğitim almaya karar verdim. Türkçe öğrenirsem iyi bir meslek de edinebilirim diye düşünüyorum.”*

K9: *“İyi bir eğitim almak istiyorum. Burada bir iş, meslek edinmek istiyorum. İran’da çok para var ama bizim yaşadığımız bölgeye yatırım yapmıyorlar, adil bir dağıtım yok. Okullar çok kötü, öğretmen az. Burada iyi bir eğitim almak, meslek edinmek istiyorum.”*

K11: *“Babam dindar birisi olduğu için Müslüman bir ülkeye gitmeme izin verdi. Amacım iyi bir eğitim almak ve iyi bir meslek edinmek.”*

Sonuç ve Öneriler

Uluslararası Eğitim, yumuşak gücün bir ögesi olarak devletlerin kamu diplomasisinde giderek önemli bir yer tutmaya başlamıştır. Günümüzde lise ve üniversite düzeyindeki kısa süreli öğrenci değişimi programları, dil eğitimini içeren yaz okulları, burslu akademik çalışmalar ve mesleki eğitim programları devletlerin önem verdiği diplomatik araçlar haline gelmişlerdir (Bayezit, 2017, s. 293). T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, hem eğitimin Türk dış politikasına katkı sunması için hem de yurt içinde var olan yabancı unsurların toplumsal entegrasyonunu gerçekleştirebilmek için dil ve meslek öğretimini odağına alan yoğun bir faaliyet programına sahiptir. Bu çalışma Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimini esas aldığından bakanlığın bu konudaki faaliyetleri değerlendirilmiştir.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimi konusunda hem okul çağındaki çocuklara hem de okul çağı dışında kalmış olanlara fırsat tanımak için çeşitli projeler gerçekleştirmektedir. Bakanlığın Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Çıracılık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğü gibi alt birimlerinde yürütülen bu faaliyetlerin bir çatı altında toplanması ve Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimini daha koordineli yürütülmesi gerekmektedir. Bunun için Türkçenin Yabancı Bir Dil Olarak Öğretimi Genel Müdürlüğü/Dairesi kurularak işlerin tek bir yerden idare edilmesi; bilgi birikiminin oluşmasının, öğrenmenin daha kolay gerçekleşmesinin ve kurumsal hafızanın oluşmasının önünü açacaktır. Örneğin Uluslararası İmam Hatip Lisesinde okumak için Türkiye’ye gelenler önce bu kurumun açtığı kurslarda Türkçeyi öğrenir, sonra kendi okullarının müfredatına devam edebilirler. Kurslar merkezi bir yerde olabileceği gibi söz konusu müdürlüğün/dairenin görevlendirdiği öğretmenler tarafından ilgili liselerde de

verilebilir. Kursların nerede verileceğinden ziyade; öğretim işlerinin tek bir kurum tarafından yürütülmesi, alan uzmanlarının yetiştirilmesi, materyallerin üretimi, yöntem birliğinin sağlanması, ortak bir program çerçevesinde hareket edilmesi, bir bilgi havuzunun oluşturulması gibi Türkçe öğretimi açısından önemli unsurların gerçekleşmesi hedeflenmelidir.

2006 yılında kurulan ve 2023 yılı itibariyle sayıları 17'ye ulaşan Uluslararası İmam Hatip Lisesi statüsündeki okullar yurt dışından öğrencilerin Türkiye'ye gelerek erken yaşta Türkçe ile tanışmalarına ve Türk kültürünü öğrenmelerine aracılık etmektedir. Bu okullarda Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimi temel amaç olmasa da öğrencilerin okula başlar başlamaz yoğun Türkçe öğretimine alınması ve B1 seviyesine gelmeden diğer derslere başlanmaması Türkçenin öğretimi açısından oldukça önemlidir. Ayrıca buradaki öğretmenlerin Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimi konusunda yetiştirilmesi, söz konusu eğitim için materyallerin üretilmesi ve benzer kurumlar arasında eşgüdüm sağlanması Türkçe öğretimi açısından değerli kazanımlardır. Ayrıca bu okulların dayandığı yönetmenlik ve işleyişlerinin sağlanması eğitimin T.C. Millî Eğitim Bakanlığı dışındaki kurumlardan nasıl beslenebileceğini göstermesi bakımından önemlidir. Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesi statüsündeki okullar, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) arasında yapılan iş birliği çerçevesinde yürütülmektedir. Protokol gereğince öğrencilerin barınma, iâşe ve eğitim giderleri T.C. Millî Eğitim Bakanlığı; ulaşım, sağlık, giyim, burs vs. giderleri Türkiye Diyanet Vakfı tarafından karşılanmaktadır (Bayezit, 2017, s. 299; Koyuncu ve Birekul, 2014, s. 174).

Uluslararası İmam Hatip Lisesinde okumak için Türkiye'ye gelenlerin Türkiye hakkında bilgilere ulaşma biçimleri diğer araştırmalarda ortaya çıkanlarla benzerlik göstermektedir. Çelik (2018); öğrencilerin arkadaşlarından, öğretmenlerinden, internetten veya filmlerden Türkiye'yi öğrendiklerini, Polatcan (2018) da daha önce Türkiye'ye gelenlerin Türkçeyi öğrenme konusunda daha istekli oldukları belirlemiştir. Uluslararası İmam Hatip Lisesinde okumak için Türkiye'ye gelenler, Türkiye'yi kendi deneyimlerinden, arkadaşlarından, öğretmenlerinden, akrabalarından, internetten veya haberlerden öğrenmiştir.

Uluslararası İmam Hatip Lisesini tercih edenlerin Türkçe öğrenme nedenleri, diğer kurumlarda Türkçeyi yabancı bir dil olarak öğrenenlerin nedenleriyle örtüşmektedir. Çalışkan ve Çangal (2013), Boylu ve Çangal (2014) ile Başar ve Akbulut (2016) araştırmalarında yabancıların eğitim ve iş imkânları gerekçesiyle Türkçeyi yabancı bir dil olarak öğrendikleri bulgusuna ulaşmıştır. Arslan ve Yılmaz (2014) araştırmalarında; gelecekte çok daha kolay iş bulmak, iyi bir ücret alabilmek, eğitim yaşantısını daha rahat sürdürebilmek ve daha iyi bir kariyer elde etmek için bireylerin Türkçe öğrendiklerini tespit etmiştir. Benzer sonuçlar Acat ve Demiral (2002), Kuşçu (2014), Gürbüz ve Güleç (2016) ve Kavi'nin (2019) araştırmalarında yer almaktadır. Tok ve Yığın (2013) yaptıkları araştırmada yabancı uyruklu öğrencilerin daha çok ekonomik ve eğitim amaçlı olarak Türkçeyi öğrenmeyi tercih ettiğini belirtmiştir. Uluslararası İmam Hatip Lisesini tercih edenlerin öne çıkan Türkçeyi öğrenme nedenleri şunlardır: kendi benliklerini korumak ve buldukları ortamda asimile olmayı engellemek, dinlerini öğrenmek, uluslararası geçerliliği olan bir diplomaya kavuşmak, meslek sahibi olmak, iyi bir eğitim almak.

Uluslararası İmam Hatip Lisesini tercih edenlerin neden bunu yaptığı ile ilgili bulgulara bakıldığında öğrencilerin yaşadığı yerdeki baskın kültürün etkisinden kurtulmak ve asimile olmanın önüne geçmek, iyi bir eğitim alabilmek, dinlerini öğrenmek ve iyi bir burs imkanına kavuşmak istedikleri görülmüştür. Bunun için burs imkanlarının artırılması, eğitimin kalitesinin korunması ve artırılması için çeşitli tedbirlerin alınması,

baskın kültürlerle karşı düşük dirence sahip Müslümanların tespit edilerek onlara öncelik tanınması vb. bu liselere daha fazla uluslararası öğrencinin gelmesini sağlayacaktır.

Kaynakça

- Acat, M., B. ve Demiral, S. (2002). Türkiye'de Yabancı Dil Öğretiminde Motivasyon Kaynakları ve Sorunları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 31, 312-329.
- Arslan, S., B. ve Yılmaz, F. (2014). ÇOMÜ TÖMER'de Türkçe Öğrenen Yabancı Öğrencilerin Motivasyon Kaynakları ve Sorunları. *Turkish Studies*, 9(6), 1181-1196
- AUIHL (2021). *Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liseleri*. Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Başar, U. ve Akbulut, E. (2016). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Öğrenen İhtiyaçlarının Belirlenmesi: Yunus Emre Enstitüsü Tiflis Türk Kültür Merkezi Örneği. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(2), 1005-1020.
- Bayezit, F. (2017). Yumuşak Güç Unsuru Olarak Uluslararası İmam Hatip Liseleri. *Talim*, 1 (2), 293-309.
- Bernard, H. R. (1988). *Research methods in Cultural Anthropology*. Sage Publication.
- Boylu, E. ve Çangal, Ö. (2014). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Dil İhtiyaç Analizi: İran Örneği. *International Journal of Language Academy*, 2(4), 127-151.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Pegem Akademi Yayınları.
- Ceylan Çapar, M. ve Ceylan, M. (2022). Durum Çalışması ve Olgubilim Desenlerinin Karşılaştırılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22 (Özel Sayı 2), 295-312.
- Çalışkan, N. ve Çangal, Ö. (2013). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Dil İhtiyaç Analizi: Bosna Hersek Örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 310-334.
- Çelik, H. (2018). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürel İhtiyaç Analizi*. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Çepni, S. (2009). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş* (Genişletilmiş 4. Baskı). Celepler Matbaacılık.
- Dok, B. (2009). Türkiye'nin Gururu "Büyük Öğrenci Projesi". *Türk Yurdu Dergisi*, 98 (260). <https://www.turkyurdu.com.tr/yazar-yazi.php?id=2231>, [Erişim tarihi: 05.01.2023].
- Gültekin, İ. (2021). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programında Lise Kademesi İzlenesi Üzerine Değerlendirme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 12, 1-11
- Gürbüz, R. ve Güleç, İ. (2016). Türkiye'de Eğitim Gören Yabancı Öğrencilerin Türkçeye İlişkin Görüşleri: Sakarya Üniversitesi Örneği. *Sakarya University Journal of Education*, 6(2), 141-153.
- İşcan, A. (2020). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminin Sorunlarına İlişkin Bir Değerlendirme. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 5 (1), 119-138.
- Kabir, S. (2016). Methods of Data Collection. Kabir, S. (Eds.), *Basic Guidelines for Research: an Introductory Approach for All Disciplines* içinde (ss. 201-276). Book Zone Publication.

- Kavi, E. (2019.) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Motivasyonları*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Koyuncu, A. ve Birekul, M. (2014). Bir Model Arayışı Olarak Uluslararası İmam Hatip Liseleri. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, 10(40), 171-188.
- Köse, D. ve Özsoy, E. (2020). Türkiye’de Yabancılara Türkçe Öğretiminin Otuz Yılı: 1990-2020. *Turkophone*, 7(2), 27-54.
- Kuşçu, S. (2014). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Öğretmen Bilişi ve Öğrenci İnanışları. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, 1, 111-120.
- Nurlu, M., Konyar, M., Tuna, L. ve Görgüç, Ç. (2021). Millî Eğitim Bakanlığı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı Eleştirisi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 10(29), 485 - 521.
- PİKTES resmî web sayfası, <https://piktes.gov.tr/cms/Home/Hakkimizda>, Erişim tarihi: 09.02.2023.
- Polatcan, (2018). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin İletişim Kurma İstekliliklerinin İncelenmesi*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Simons, H. (2009). *Case study research in practice*. Sage Publication.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Resmî Web Sayfası, https://www.iletisim.gov.tr/turkce/yemel_basin/detay/suriyeli-vatandaslara-turkce-dil-egitimleri-basliyor, [Erişim tarihi: 05.03.2023].
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Resmî Web Sayfası, <https://www.meb.gov.tr/suriyelilerin-mesleki-egitime-erisimi-icin-onemli-bir-adim/haber/23540/tr>, [Erişim tarihi: 02.02.2023].
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, (2017). *Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesi Haftalık Ders Çizelgesi (Yurt Dışından Gelen Öğrenciler İçin)*. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgesi. Sayı: 53
- Tok, M. ve Yığın, M. (2013). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkçe Öğrenme Nedenlerine İlişkin Bir Durum Çalışması. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 8, 132-147.
- UNICEF resmî web sayfası, <https://www.unicef.org/turkiye/media/8006/file>, [Erişim tarihi: 05.03.2023].